

สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

341/23 ซอยจรัลสนิทวงศ์ 31/1 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

341/23 Soi Jaransanitvong 31/1 Jaransanitvong Rd. Bangkhunsri
Bangkoknoi Bangkok 10700

โทรสาร/Fax: (66) 2 -866-5494

statelesswatch@gmail.com

SWIT

Stateless Watch
for Research and
Development
Institute
of Thailand

สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch for Research and Development Institute of Thailand) หรือ SWIT เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มุ่งสร้างและพัฒนาคำความรู้เกี่ยวกับสถานะบุคคลและสิทธิ ที่เกิดจากการรวมตัวของบุคลากรในสหวิชาชีพ เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงและพัฒนาสถานะบุคคลและสิทธิคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ

จากจุดเริ่มต้นของเพื่อน 3 คนก่อตั้งเป็นโครงการเล็กๆ ในนาม โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) เมื่อปลายปี 2549 พัฒนามาสู่การก่อตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ หรือ SWIT ในเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ภายใต้การสนับสนุนทางวิชาการจากรศ.ดร. พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร ด้วยความเชื่อมั่นว่าการผลักดันการแก้ไขปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติในรัฐไทยนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการวิจัยและพัฒนา (R&D) องค์กรความรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนต้องมีการบังคับใช้และพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองและเยียวยาสิทธิของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ยุติธรรมและเคารพต่อหลักนิติรัฐ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างและพัฒนาคำความรู้เกี่ยวกับสถานะบุคคลและสิทธิ และการบังคับใช้และพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองและเยียวยาสิทธิของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยุติธรรมและเคารพต่อหลักนิติรัฐ
2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไร้รัฐไร้สัญชาติสามารถเข้าถึงสิทธิและความยุติธรรม
3. เพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกฎหมายแก่คนไร้รัฐ ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่คนไร้สัญชาติ รวมถึงภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. เพื่อรณรงค์และผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย และนโยบายด้านสถานะบุคคลและสิทธิที่มีประสิทธิภาพ ยุติธรรมและเคารพต่อหลักนิติรัฐ
3. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายองค์กรด้านสถานะบุคคลและสิทธิผ่านองค์ความรู้
4. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีของภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ ภาคประชาชน ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ ต่อคนไร้รัฐไร้สัญชาติ

กิจกรรม

1. งานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนางานองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานะบุคคลและสิทธิ ผ่านงานวิจัย เวทีวิชาการ (Academic Talk) อาทิจำวิจัยกระบวนการยุติธรรมในคำย (2549: โดยการสนับสนุนของ UNHCR) งานวิจัยเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพให้แก่คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ (2550-2551, สนับสนุนโดยสำนักงานวิจัยเพื่อหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ)

งานวิจัยที่ต่อเนื่อง (4R):

- R-1 สิทธิในหลักประกันสุขภาพของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- R -2 คนต่างด้าวในทะเบียนราษฎรไทย
- R -3 การพัฒนาฐานข้อมูลคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติในประเทศไทย
- R -4 ข้อเสนอแนะเพื่อการขจัดสถานะไร้รัฐ/ไร้สัญชาติโดยกฎหมายภายในของรัฐเพื่อนบ้าน: ไทย-ลาว, กัมพูชาและพม่า

2. งานพัฒนางานองค์ความรู้ (4D):

- D-1 งานพัฒนาฐานข้อมูลคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- D -2 งานพัฒนาการสำรวจสถานการณ์ปัญหาคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- D -3 งานเยี่ยมเชิงกัลยาณมิตร (Friendly Visit)
- D-4 งานพัฒนาการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การจัดทำคู่มือ ได้แก่คู่มือการจดทะเบียนการเกิด, คนไทยตามมาตรา 23, คู่มือการเข้าถึงสิทธิในหลักประกันสุขภาพคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- D-5 งานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (Legal Aid: CCL) คือผ่านการอบรมให้ความรู้แก่คนไร้รัฐไร้สัญชาติ (Classroom), งานให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย (Clinic) และงานผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและนโยบาย (Law & Policy Reform)
- D -6 การสร้างและถักทอเครือข่ายคนทำงานด้านสถานะบุคคลและสิทธิ

3. 4 Management & Social Move

- M-1 การติดตามการบังคับใช้กฎหมาย เช่นกรณีคนไทยตามมาตรา 23 แห่งกฎหมายสัญชาติฉบับใหม่
- M-2 การรณรงค์สิทธิในหลักประกันสุขภาพคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ
- M-3 การรณรงค์เพื่อผลักดันให้เกิดการยกเว้นกม.คนชาติให้กับกลุ่มคนไทยถิ่นพลัด
- M-4 การสื่อสารสาธารณะ

รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร/อาจารย์แห้ว

จากนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการค้าระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนถึงวันนี้ “อาจารย์แห้ว” คือคำเรียกจากลูกศิษย์ และคือนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านสถานะบุคคลและสิทธิคนสำคัญคนหนึ่งที่มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ “คนไร้รัฐ-ไร้สัญชาติ” ในประเทศไทย

เรคคอร์ดหลายหน้ากระดาษที่ระบุถึงผลงานและประสบการณ์งานทางวิชาการและการผลักดันให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายและนโยบายด้านสถานะบุคคลและสิทธิ รวมถึงงานขับเคลื่อนทางสังคม ก่อนหน้านั้นไม่กี่ปีดำรงตำแหน่งอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, อนุกรรมการศึกษาหามาตรการในการแก้ไขปัญหาเด็กไร้สัญชาติ คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา (อดีต)รองประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการไร้สถานะทางกฎหมายและสิทธิของบุคคลในประเทศไทย สภานิติบัญญัติแห่งชาติ รองประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพ.ร.บ.สัญชาติและการทะเบียนราษฎร ฯลฯ ตำแหน่งที่ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องนับแต่ปี 2542 คือเป็นที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติ และผู้พลัดถิ่น สภานายความ ฯลฯ รวมถึงเป็นที่ปรึกษา “อย่างไม่เป็นทางการ” ให้กับโครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ

อาจารย์แห้วเรียกตัวเองว่าเป็น “แม่ทัพหลัง” ให้เหล่าลูกศิษย์ในงานสถานะบุคคลและสิทธิ มีบทบาทต่อแต่ละก้าวสำคัญของประเด็นคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติในสังคมไทย แรงผลักดันล่าสุดของอาจารย์แห้ว คือการสร้างและผลักดันให้เกิดแนวคิดใหม่ในการจำแนกกลุ่มคนที่มีปัญหาสถานะบุคคลและการให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาสถานะบุคคล เรียกสั้น ๆ ว่า “ห้าคุณหก”

อาจารย์แห้วเปรียบเทียบว่า “นักกฎหมายก็ไม่ต่างไปจากหมอ แต่เป็นหมอความที่ทำหน้าที่รักษาคนไข้ที่มีปัญหาโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ ซึ่งกฎหมายจะกลายเป็นเพียงแค่กระดาษไร้ค่า หากไม่มีใครรู้จักหยิบมันใช้”

อาจารย์แห้วให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็งทั้งในเชิงองค์ความรู้และกำลังใจให้โครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐพัฒนางานด้านวิชาการและขับเคลื่อนสถานะองค์กรขึ้นเป็นสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ หรือ SWIT (และเป็นคนตั้งชื่อนี้)

รศ.สมชาย ปรีชาศิลป์กุล/อาจารย์เล็ก

ศิษย์เก่าคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มต้นงานพัฒนาองค์ความรู้และให้ความเห็นทางกฎหมายและสังคมศาสตร์ผ่านบทความตามหน้าหนังสือพิมพ์ตั้งแต่สมัยเป็น “นักกิจกรรม” ในมหาวิทยาลัย เริ่มต้นงานวิชาการในสถาบันการศึกษาโดยการเป็นอาจารย์ประจำคณะ

นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมื่อ 10 ปีก่อน เชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านนิติปรัชญา สนใจและให้การสนับสนุนงานด้านให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายต่อปัญหาชาวบ้าน รวมถึงประเด็นปัญหาสถานะบุคคลและสิทธิในพื้นที่ภาคเหนือในฐานะนักวิชาการจนถึงปัจจุบัน สามปีที่ผ่านมาดำรงตำแหน่งคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

บุคลากร

ปิ่นแก้ว อุ่นแก้ว/แก้ว

อยู่ในสายงานพัฒนามาตั้งแต่เรียนจบ เรียนด้านคณิตศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่สนใจงานด้านการชิตเขียนและกลุ่มชาติพันธุ์ มีโอกาสในการทำงานด้านสื่อในช่วงระยะเวลาหนึ่งในหนังสือพิมพ์กระแสหลัก และสื่อทางเลือก www.prachatai.com

กลับเข้าสู่การเป็น “นักพัฒนาเอกชน” อีกครั้ง ร่วมก่อตั้งโครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ในตำแหน่งผู้ประสานงาน ปัจจุบันเป็นผู้ประสานงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (SWIT) และอีกเวทีในการเรียนรู้ในบทบาทอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่น สภานายความระหว่างการทำงานและเรียนรู้ประเด็นเรื่องคนไร้รัฐไร้สัญชาติ พร้อมกับทำงานชิตเขียนตามโอกาสชีวิตอำนวย

ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล/ดาว

เกี่ยวพันกับงานด้านสถานะบุคคลตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปัจจุบันในฐานะอนุกรรมการและเลขานุการ (ปี 2548) อนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่น สภานายความ, เริ่มต้นงานวิชาการด้านสถานะบุคคลเมื่อครั้งเป็นนักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ และพัฒนางานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “สิทธิในการได้รับเอกสารพิสูจน์ทราบตัวบุคคลของคนไร้รัฐในรัฐไทย”

ร่วมก่อตั้งโครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ในตำแหน่งนักกฎหมาย ปัจจุบันเป็นนักกฎหมายประจำสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (SWIT)

อดิศร เกิดมงคล/บอม

เชี่ยวชาญด้านแรงงานข้ามชาติ ทำงานพัฒนาเอกชนในแวดวงของแรงงานข้ามชาติมากกว่าสิบปี ซึ่งมีบทบาทในการชิตเขียนและให้ความเห็นผ่านเวทีต่าง ๆ เพื่อสื่อสารความเข้าใจต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

เป็นอนุกรรมการในอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติและผู้พลัดถิ่น สภานายความ, ทำงานพาร์ทไทม์ที่ International Rescues Committee (IRC) และเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขามนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ร่วมก่อตั้งโครงการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (Stateless Watch) ปัจจุบันเป็นนักวิจัยประจำสถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการเฝ้าระวังสถานะไร้รัฐ (SWIT)

อัจฉรา สุทธิสุนทรินทร์/มิว

เข้าสู่งานด้านพัฒนาเอกชนโดยเป็นอาสาสมัครนักกฎหมายของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม และเรียนรู้งานด้านสถานะบุคคลกับมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขาในระยะเวลาาร่วมสองปี

ปัจจุบันเป็นเลขานุการและผู้ช่วยทางวิชาการ รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรืออาจารย์แห้ว ซึ่งยังทำงานเกี่ยวพันกับงานด้านสถานะบุคคลและสิทธิอย่างต่อเนื่อง

กิตติวรรณ รัตนมณี/ใหม่

นักศึกษาปริญญาโท คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์หัวข้อ “ราษฎรต่างด้าวในทะเบียนราษฎรไทย” และทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยทางวิชาการ รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บงกช นภอัมพร/เดือน

จากวันแรกที่ขอนัดพบกับ “อาจารย์แห้ว” เพื่อขอเข้ามาเป็นผู้ช่วยในการทำงานด้านสถานะบุคคลของสาวน้อยผอมบาง จนก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ในบทบาทครูใหญ่ “โรงเรียนสำหรับคนไร้รัฐคนไร้สัญชาติ” ส่วนหนึ่งของ “โครงการห้องเรียน คลินิก และสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่ประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติในสังคมไทย (C-C-L)”

เป็นผู้ประสานงานโครงการต่อยอดคลินิกกฎหมายชาวบ้าน (ด้านสถานะและสิทธิบุคคล) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่, และผู้ประสานงาน คณะที่ปรึกษาในการจัดทำรายงานประเทศตามกติการะหว่างว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR Country Report) ภายใต้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พร้อมๆ กับเรียนปริญญาโท สาขาสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และอยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ หัวข้อ “Roles of International Organization on Legal Personality and Rights Management for Stateless Person in Thailand”

จุติมาศ สุกใส/จ๊อบ

ชื่นชอบและถนัดงานวิจัยกว้างๆ อีกบทบาทจึงเป็น “นักวิจัยอิสระ” ซึ่งสนใจประเด็นเรื่องผู้ลี้ภัย แรงงานข้ามชาติ เผยแพร่งานเขียนผ่านกิจกรรมมูลนิธิสื่อสารณะและสำนักข่าวชาวบ้าน www.thaipeoplepress.com

พร้อมกับสถานะนักศึกษาปริญญาโท สาขาสตรีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ หัวข้อ “ชีวิต ญาณวิทยาสตรีนิยม กับวิถีวิจัยสิทธิมนุษยชน กรณีศึกษา ไบอนุญาตข้ามคืน”